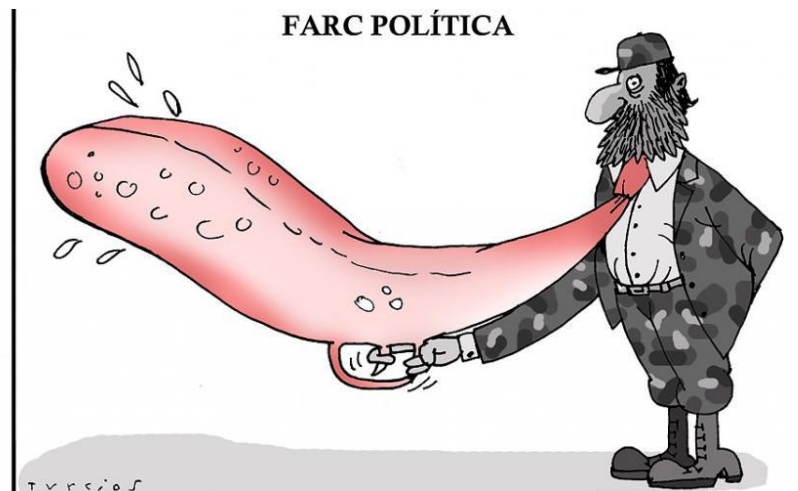

FARC

Nieuwe politieke partij of klassieke guerrilla?

Een onderzoek naar mediarepresentatie van de
FARC in Colombiaanse media

Gerjan Ekenhorst

S1046837

12-12-2017

Begeleider: dr. Willem Koetsenruijter

Tweede Lezer: dr. Peter Burger

Journalistiek & Nieuwe Media

Universiteit Leiden

Voorwoord

De FARC vormt, samen met Ernesto 'Che' Guevara en Lionel Messi, één van de bekendste beelden uit Latijns- Amerika. Iedereen, ook in Nederland, heeft wel eens van de organisatie gehoord.

In de zoektocht naar een scriptieonderwerp op het raakvlak van journalistiek en Latijns- Amerika, het continent dat ik inmiddels zo'n tien keer bezocht heb, was de FARC dan ook een voor de hand liggende keuze. Al op zeer jonge leeftijd raakte ik geïnteresseerd in het beeld van mensen die door dichtbegroeide jungle liepen, constant bedreigd werden door het leger, in hun strijd voor rechtvaardigheid en eigen land. De nuance, dat deze mensen ook aanslagen plegen, anderen ontvoeren en in drugs handelen, kwam pas op de middelbare school.

Tijdens het schrijven van mijn scriptie stelden veel mensen me vragen in de trant van: "Hoe zit het nou echt met de FARC? Het zijn terroristen toch?" Het idee dat 'de werkelijkheid' geconstrueerd is, wordt vaak als problematisch gezien. De vraag hoe het nou 'echt' zit, bleef terugkeren.

Dat het beeld van de FARC verschilt dankzij de 'bril' waardoor je naar de materie kijkt is echter evident. Toen ik in 2015 per bus door Colombia reisde, stond gedurende tientallen kilometers elke 100 meter een soldaat langs de kant van de weg. Navraag bij mijn medepassagiers wees uit dat de FARC hier nog niet zo lang geleden vertrokken was. "De terroristen zitten overal. Je kunt niet veilig genoeg zijn," was de gangbare opinie. Later in Bogotá raakte ik in gesprek met padre Christian, die een parochie in het centrum van de hoofdstad runde. "De staat heeft nooit omgekeken naar de arme mensen hier," zei hij. "De FARC doet dat als enige wel, daarom blijven ze populair."

Ondanks de intrinsieke interesse voor het onderwerp, is de scriptie meermaals een worsteling gebleken. Daarom wil ik mijn begeleider, Willem Koetsenruijter, bedanken voor zijn ogenschijnlijk onuitputtelijke geduld en de tijd die hij bij ieder gesprek voor me nam. Met een combinatie van vakkundig commentaar en mild cynisme was hij telkens in staat mij de weg voorwaarts te doen laten bewandelen, ook tijdens momenten waarop ik niet meer wist hoe verder te gaan. Ook wil ik mijn vriendin en mijn vader bedanken, die tijdens het schrijfproces er steeds voor mij waren.

De moderne geschiedenis van Colombia bestaat uit prachtige, verschrikkelijke, maar bovenal vaak ongelofelijke verhalen, die je soms net even anders laten kijken naar je eigen leven en maatschappij. Op naar een toekomst waarin deze verhalen het vertellen waard zijn.

Samenvatting

In oktober 2016 sloten de Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC, NL: Gewapende Revolutionaire Strijdkrachten van Colombia) en de Colombiaanse overheid een akkoord, dat een einde moet maken aan meer dan een halve eeuw geweld tussen beide partijen. De FARC staakt de gewapende strijd en gaat verder als politieke partij. Per referendum wees de Colombiaanse bevolking deze akkoorden nipt af (50,2%). In december voerde de overheid een aangepaste versie door het parlement, waardoor de akkoorden toch in werking traden. Het kleine verschil in de uitslag van het referendum vormt de belangrijkste aanleiding van dit onderzoek. Colombiaanse media berichtten in de aanloop naar dit moment dagelijks over de FARC.

Van oudsher zijn er tegengestelde beelden van de FARC aanwezig in Colombiaanse media. Enerzijds dat van een nobele boerenguerilla, die veelal in de jungle vechten tegen de overheid, met als doel gelijke rechten en landhervormingen. Daartegenover staat het beeld van een staatsondermijnende terreurorganisatie, die rücksichtslos mensen ontvoert en aanslagen pleegt om er zelf beter van te worden (Penagos Carreño, 2015). Deze beelden kennen en begrijpen is van belang, omdat we ons beeld van (guerrilla)organisaties via media tot ons krijgen. Bij misdaad in het algemeen krijgen we berichten tot ons via de media. Bij misdaad is er vaak sprake van *moral panic*. Een moral panic is een disproportionele reactie van de media, het publiek of bestuurders op een sociaal probleem. Degenen die de moral panic veroorzaken worden folk devils genoemd. Zij bedreigen de normen, waarden en het leven van gewone burgers (Cohen, 2002).

In dit onderzoek is onderzocht hoe de FARC in Colombiaanse media gerepresenteerd wordt. Het onderzoek werd uitgevoerd aan de hand van het concept *framing*. Van Gorp definieert een frame als volgt: "Een frame is een standvastige, metacommunicatieve boodschap die het structurerende denkbeeld weergeeft dat een nieuwsbericht samenhang en betekenis verleent" (Van Gorp, 2006, p.46). Dit werk is niet het eerste framingonderzoek over de FARC. Desalniettemin is dit onderzoek bijzonder omdat er een berichtencorpus is samengesteld met artikelen uit 2016, het jaar met de grootste politieke veranderingen van de afgelopen halve eeuw in Colombia.

Om te onderzoeken hoe de FARC gerepresenteerd werd in Colombiaanse media, is er een kwalitatieve inhoudsanalyse gedaan. Dankzij deze methode was het mogelijk om potentiële nieuwe frames in het corpus te ontdekken. Dit leverde drie frames over de FARC op. Het 'politieke-partijframe', 'het guerrillaframe' en het 'drugshandelframe'. Het 'politieke-partijframe' stelt de FARC als zodanig voor en noemt dit het resultaat van de akkoorden. In dit frame betekent dit dat de FARC geen guerrilla-organisatie meer is. Het 'guerrillaframe' is een counterframe van het 'politieke-

partijframe', waarin gesteld wordt dat de FARC juist alles is wat een politieke partij niet is; je van gewapende strijders, ontvoerders en misdadigers, geen politici maken. In het 'drugshandelframe' is de FARC hoofdzakelijk een drugsorganisatie, al dan niet met nobele motieven.

Een opvallend resultaat is dat het 'politieke-partijframe' niet eerder gevonden werd. Het 'boerenguerrillaframe', dat in voorgaande onderzoeken vaak gevonden werd, was nu niet aanwezig in het corpus. Een mogelijke verklaring hiervoor is de veranderde politieke situatie in Colombia. De FARC en de regering zijn niet meer met elkaar in oorlog en etaleren andere beelden van zichzelf en elkaar in de media.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting.....	2
Hoofdstuk 1: Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Vraagstelling	7
1.3 Relevantie.....	7
1.4 Afbakening	8
1.5 Opbouw	8
2. Theorie: Framing van misdaad en de FARC.....	9
2.1 De werking van frames.....	9
2.1.1 Geschiedenis, ontwikkeling en definities	9
2.1.2 Frame-building & frame-setting.....	12
2.1.3 Framing devices & reasoning devices	13
2.2 Framing van misdaad(organisaties)	15
2.2.1 Constructie van misdaad	15
2.2.2 Studies naar misdaadorganisaties.....	17
2.3 Framing van de FARC: boerenguerrilla of drugshandel	18
Hoofdstuk 3: Methoden.....	21
3.1 Kwantitatief en/of kwalitatief	21
3.1.1 Inductieve benadering.....	21
3.1.2 Kwalitatieve Inhoudsanalyse	21
3.2 Berichtencorpus	22
3.3 Fases van coderen.....	23
Hoofdstuk 4: Resultaten.....	26
Conclusies.....	32
Bronnen	36
Bijlage coderingsschema's (extern)	
Bijlage corpus (extern)	

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding

2016 was een jaar met historische veranderingen voor de FARC en de Colombiaanse samenleving. Na vier jaar onderhandelen sloten de FARC en de Colombiaanse staat een vredesakkoord. Een belangrijk punt uit deze verdragen was dat de FARC akkoord ging met het inleveren van alle wapens en de strijders gingen (re)integreren in de burgermaatschappij. Formeel betekende dit het einde van de FARC als guerrillagroep. Een ander punt was de voortzetting van de FARC als politieke partij.

De Colombiaanse bevolking wees de verdragen met 50,2% af in een referendum. In de gebieden waar de FARC actief was werd massaal 'ja' gestemd. Daarop loodste de regering Santos een aangepaste versie door het congres. Doordat de verschillen bij het referendum zo klein waren, is het interessant om te onderzoeken hoe de FARC gerepresenteerd werd in de Colombiaanse media.

Om te onderzoeken welke beelden van de FARC worden gecreëerd, kunnen we dus het best terecht in Colombiaanse media. Er bestaat van oudsher een tegenstelling in representatie van de FARC in media.

Eenzijds wordt het beeld weergegeven van een boerenbevolking die een geschiedenis kent van uitbuiting en onrecht. Jarenlang hebben zij het land bewerkt van grootgrondbezitters, zonder daarvoor een eerlijk salaris te krijgen. Dankzij de afhankelijkheidspositie van deze landloze boeren was er sprake van een moderne slavernij. Daarom hebben ze zich onder invloed van het communisme verenigd en de wapens opgepakt om te strijden tegen de centrale overheid en het grootgrondbezit, met als doel het realiseren van een staat waarin ook zij een deel van het land in bezit krijgen.

Anderzijds is er het beeld van een terroristische organisatie die voor niets terugdeinst om zichzelf in stand te houden. Ontvoeringen en aanslagen, maar vooral de drugshandel zijn methodes van de FARC om zelf in leven te blijven (Penagos Carreño, 2015).

Op het eerste gezicht lijkt er een grote tegenstelling te zijn qua beelden van de FARC. De FARC probeert een positiever beeld van zichzelf te etaleren en de gewapende strijd te rechtvaardigen. Tegenstanders van de FARC is er veel aan gelegen om het illegitieme karakter van de FARC te benadrukken.

1.2 Vraagstelling

Deze studie onderzoekt de beeldvorming van de FARC in het veelbewogen jaar 2016. De verwachting is dat de ondertekende akkoorden een verandering in de beeldvorming van de FARC zullen opleveren. In aanloop naar de ondertekening werd er immers al veel over gesproken en geschreven in Colombiaanse media. Desalniettemin konden de akkoorden ook op veel weerstand rekenen. De bevolking stemde zoals gezegd per referendum tegen de akkoorden. Daarom luidt de onderzoeksvraag van deze studie.

Hoe wordt de FARC geframed in Colombiaanse media in 2016?

1.3 Relevantie

Academisch

Er is al enig onderzoek naar beeldvorming van de FARC gedaan. Vaak werd dit onderzoek uitgevoerd in Noord- Amerikaanse media. Colombiaanse media schrijven anders over de FARC dan Amerikaanse media. Amerikaanse media zijn vaak gericht op terrorisme. Sinds 9/11 is het woord terrorisme toegenomen om de Farc te omschrijven. (Nagar, 2010, p.538). In tegenstelling tot Nagar onderzoekt deze studie een Colombiaans tekstcorpus.

Het tekenen van de vredesakkoorden betekende grote veranderingen voor de FARC en de Colombiaanse maatschappij. Verwacht wordt dat deze veranderingen ook doorwerken in de mediarepresentatie van de FARC. Deze studie onderzoekt of dat ook zo is en, zo ja, op welke manier die representatie dan veranderd is.

De FARC en de overheid hebben vier jaar lang samen om tafel gezeten om de akkoorden te bewerkstelligen. De rol van de overheid ten opzichte van de FARC en de rol van de FARC in het publieke domein veranderen hiermee. Vanaf 1964 hebben beide partijen elkaar immers met wapens bestreden. De verwachting is dat dit ook van invloed is op de mediarepresentatie van de FARC in Colombiaanse media.

Maatschappelijk

Organisaties die buiten de wet handelen zijn er overal en van alle tijden. De FARC was in Colombia en Venezuela, Nederlands grootste buurlanden, direct van invloed op grote delen van de samenleving. Als het gaat om misdaad, terrorisme, of al dan niet criminele organisaties, is het van belang mechanismen beter te begrijpen die bepalen welke beelden er in de media gebruikt worden.

Deze mechanismen worden relevanter, omdat de uitslag van het referendum een nipte overwinning voor het neekamp betekende (50,2%).

1.4 Afbakening

Deze studie is een onderzoek naar beeldvorming van de FARC. Voor de samenstelling van het corpus is gekozen voor 2016 als periode. Dit jaar is interessant omdat de (aanstaande) veranderingen omtrent de FARC in deze periode gestalte krijgen. Omdat het gedurende de duur van het onderzoek niet mogelijk is om alle uitingen over de FARC te onderzoeken, is gekozen voor een corpus van tekstartikelen uit kranten en politieke tijdschriften. Het corpus wordt in paragraaf 3.2 verder besproken.

Hoewel het vredesproces in 2016 een belangrijke rol speelde in de geselecteerde media, is het nadrukkelijk geen studie naar dit proces, dat in 2016 zijn apotheose kende middels ondertekening van akkoorden door leiders van de FARC en de Colombiaanse staat.

1.5 Opbouw

In dit eerste hoofdstuk is de onderzoeksvraag vastgesteld en werden de aanleiding en relevantie van de studie besproken. In het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op de literatuur van framing en de constructie van misdaad. Vervolgens wordt er in hoofdstuk twee aandacht besteed aan reeds bestaande literatuur met betrekking tot de FARC en framing. In het derde hoofdstuk komt de kwalitatieve inhoudsanalyse aan de orde, die voor dit onderzoek de gebruikte methode is. In het vierde hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de conclusie volgt en er aanbevelingen gedaan worden voor vervolgonderzoek.

2. Theorie: Framing van misdaad en de FARC

Bij een studie naar mediarepresentatie wordt vaak een framingonderzoek gedaan. Framing is een concept waarbij onderzoekers ervan uitgaan dat de realiteit van een nieuwsartikel geconstrueerd wordt. In het geval van dit onderzoek is dat de realiteit omtrent misdaad en de FARC. Dit hoofdstuk gaat, naast theorie over framing, ook in op de constructie van frames omtrent misdaad en de FARC.

2.1 De werking van frames

Er zijn veel manieren om representatie in media te bestuderen. Framing is een bepaalde manier van kijken naar die realiteit. Door mediaproducten worden sommige elementen juist benadrukt, terwijl andere minder relevant worden gevonden. Door een proces van selectie en het weglaten van tekstelementen kunnen verschillende nieuwsconsumenten dezelfde materie op verschillende manieren aanschouwen. Een ander selectieproces kan zo leiden tot een ander frame. Dit hoofdstuk gaat over de theorie van het concept framing en vormt een bondig overzicht van het academische debat over framing. Door een goed overzicht van framingtheorie, kan er in het vervolg van dit onderzoek helder worden uiteengezet hoe een frame over de FARC in een tekst aanwezig is en hoe deze al dan niet verschilt met een eerder gevonden frame.

2.1.1 Geschiedenis, ontwikkeling en definities

Ontwikkeling

Framing wordt dan ook niet uitsluitend gebruikt in *journalism studies*. Het begrip vindt zijn oorsprong in de cognitieve psychologie en sociologie met het werk van Bartlett. In 'A Theory Of Remembering' (1932) onderzoekt hij hoe de menselijke geest onthoudt. "Opgedane indrukken kunnen het bewustzijn ingaan als beelden, maar veel vaker blijven ze buiten het centrale bewustzijn. Daar vormen de indrukken georganiseerde modellen van onszelf die we 'schemata' kunnen noemen" (Bartlett, 1932 p.2). Onbewust relateren en bewerken we nieuwe impressies aan bestaande schemata. Dat betekent dat nieuwe beelden, gedachten of impressies die we binnenkrijgen, altijd relateren aan impressies die al aanwezig zijn in onze onderbewuste. Bartlett stelt dat "een herinnering zo een imaginaire reconstructie of constructie is" (Bartlett, 1932 p.10). Dit betekent dat het moeilijk is om te stellen dat een herinnering precies heeft plaatsgevonden zoals iemand het zich herinnert. De persoon heeft de herinnering immers geconstrueerd aan de hand van reeds bestaande schemata.

Het idee van een metacommunicatieve boodschap wordt ook beschreven in de antropologie bij

Bateson (1955), die refereert aan een specifieke context, waarbinnen interactie plaatsvindt als een 'frame'. In zijn communicatiestudie naar het gedrag van apen ontdekte Bateson dat apen die elkaar beten dit niet altijd opvatten als agressief. Handelingen kunnen iets anders betekenen dan waar de handelingen doorgaans voor staan. Omdat het volgens Bateson evident is dat er geen vijandelijkheden tussen de dieren waren, moet er wel sprake zijn van metacommunicatieve signalen (Bateson, 1955, p.68-70). Hij benoemt zo een abstractielaag in communicatie. Deze communicatie op metaniveau is van belang als we het over framing hebben.

Het idee van communiceren op metaniveau wordt ook gebruikt door de Amerikaanse socioloog Erving Goffman. In zijn werk 'Frame Analysis' stelt hij dat de vraag 'wat gebeurt er' in een tekst nogal verdacht is, omdat dankzij een aan te brengen focus het antwoord op die vraag enorm kan verschillen. In plaats daarvan zegt Goffman dat zijn idee van framinganalyse te maken heeft met het organiseren van ervaringen op individueel niveau (Goffman, 1974, p.8-13). 'In welke context denken we dat dingen echt zijn' is dan belangrijker de vraag 'wat is realiteit'. Dit impliceert dus dat er niet een werkelijkheid waar is, maar dat er juist meerdere manieren zijn om de werkelijkheid te construeren (Goffman, 1974). Dat idee is niet alleen relevant voor latere framingonderzoeken, maar ook voor dit onderzoek. Het idee dat de werkelijkheid op meerdere manieren te construeren is, impliceert ook dat je op verschillende manieren naar de werkelijkheid kunt kijken. Alsof er met een andere bril naar dezelfde materie gekeken wordt.

Alhoewel Goffman framing hier nog niet aan journalistiek koppelt, vestigt hij wel de aandacht op perceptie van de realiteit. Volgens Goffman vormen individuele ervaringen een patroon als deze volgens een concept worden geordend dat hij 'schemata van interpretatie' noemt. Deze informatie dient geordend, geclassificeerd en geïnterpreteerd te worden om van deze individuele ervaringen een patroon te maken. Dit proces leidt tot een bundel van ervaringen, wat we een frame noemen.

Volgens Entman biedt het concept framing een consistente manier om de macht van een communicatieve tekst te beschrijven. Framinganalyse maakt het mogelijk om heel nauwkeurig te beschrijven hoe menselijk bewustzijn beïnvloed kan worden door communicatie (Entman, 1993, p.51). Framing wordt gezien als het selecteren van sommige aspecten uit een zekere realiteit, om die betekenisvoller te maken in een tekst.

Definitie

Omdat framing niet exclusief gebonden is aan *journalism studies* is een algemene definitie ook vrij ongebruikelijk. "Vaak wordt een definitie opgesteld in termen die relevant zijn voor de discipline van de onderzoeker of het toepassingsgebied van die bewuste discipline" (Van Gorp, 2006, p.45). Net als

Goffman stelt Van Gorp dat het gebruik van specifieke frames in hoge mate cultuurafhankelijk is. Van Gorp ziet cultuur als de samenhang van normen, waarden, overtuigingen en stereotypen binnen het collectieve geheugen van een bepaalde groep. (Van Gorp, 2006, p. 87) In een andere cultuur zal men daarom gebeurtenissen op een andere manier framen. In zijn boek 'Framing Asiel' formuleert hij framing als volgt: "Een frame is een standvastige, metacommunicatieve boodschap die het structurerende denkbeeld weergeeft dat een nieuwsbericht samenhang en betekenis verleent" (Van Gorp, 2006, p.46). Vervolgens specificeert hij framing nog eens als een proces waarbij een frame enerzijds bij de productie van een nieuwsbericht aangeeft welke elementen uit de waargenomen realiteit te selecteren, uit te sluiten, te benadrukken of aan te vullen, en anderzijds de ontvangers van context en een betekenisuggestie voorziet (Van Gorp, 2006, p.46).

Het standvastige karakter behelst volgens Van Gorp dat frames de eigenschap hebben om door de tijd heen nauwelijks aan veranderingen onderhevig te zijn. "Veranderingen vinden slechts heel geleidelijk plaats. Frames zijn dus vrij algemeen gedefinieerd, zodat ze op verschillende situaties van toepassing zijn" (Van Gorp, 2006, p.49). We zien dit later in dit onderzoek terug bij lichte veranderingen in frames over de FARC. Volgens Van Gorp is een 'dynamisch' frame, een frame dat verandert naargelang de situatie of een onderwerp verandert, dus geen frame (Van Gorp, 2006, p.49). Dit betekent niet dat we het framingproces als een statisch gebeuren moeten beschouwen. Er wordt onderhandeld over frames, ze worden tegengesproken, ze verdwijnen en duiken weer op. Het proces van framing is juist dynamisch (Van Gorp, 2006, p.50).

Van Gorp duidt het metacommunicatieve aspect als een boodschap die expliciet, of soms juist impliciet, in een nieuwsbericht aanwezig is. Deze metacommunicatieve boodschap in een frame vinden we al bij de antropoloog Bateson, die met elkaar vechtende apen observeerde en dit gedrag niet als vijandig beschouwde. Dit kon volgens hem alleen als er sprake was van een metacommunicatieve boodschap. Bateson sprak echter nog niet over framing. Vertaald naar een nieuwsbericht betekent dit dat een frame een metacommunicatieve boodschap is, die de samenhang vormt tussen een aantal elementen, waardoor het nieuwsgegeven kan worden gedefinieerd en begrepen (Van Gorp, 2006, p.52).

De ideeën van Van Gorp over framing en de definitie die hij daaraan ontleent zijn binnen dit onderzoek leidend. Het idee dat framing een manier is om de werkelijkheid te construeren wordt als basisvoorwaarde daarvoor beschouwd. In dit onderzoek wordt een frame beschouwd als een beeld dat impliciet of expliciet in de tekst aanwezig is. Er is sprake van een metacommunicatieve boodschap. Het frame maakt de relatie duidelijk tussen een aantal elementen (de framing en reasoning devices die in hoofdstuk 2.1.3 nader worden besproken). Het frame beperkt zich niet tot een enkel nieuwsbericht of nieuwsmedia an sich, maar is ook daarbuiten waarneembaar. De complexe realiteit

wordt door een frame inzichtelijk gemaakt. Bij de constructie van een frame wordt er per definitie gebruik gemaakt van selectie van materiaal, er wordt materiaal uitgesloten of weggelaten, benadrukt of aangevuld. Een frame reikt een vertrouwd beeld aan. Dit zorgt ervoor dat de ontvanger de boodschap begrijpt en duidt.

2.1.2 Frame-building & frame-setting

Framing is een manier van communiceren. In dit proces spelen drie componenten een rol te weten:

- frame-building (de manier waarop een frame wordt gevormd);
- frame-setting (interpretatie van een frame); en
- de gevolgen van framing op individueel en maatschappelijk niveau (De Vreese, 2005, p.52).

Frame-building

Binnen dit communicatieproces zijn er verschillende actoren. Dit zijn: de zender, de boodschap, de ontvanger en de cultuur.

De zender organiseert zijn boodschap zodanig dat deze overkomt bij de ontvanger. Dit doet hij, al dan niet bewust, aan de hand van frames. Frames komen voor in de tekst als sleutelwoorden, gestereotypeerde beelden, informatiebronnen enzovoort. Dit zijn de zogenoemde *framing devices*. De ontvanger maakt, op zijn beurt, ook weer gebruik van frames als hij de boodschap tot zich neemt en deze interpreteert. Het is niet noodzakelijk dat deze frames overeenkomen met de gebruikte frames in de boodschap. Dit proces van interpretatie heeft te maken met de culturele context, waarin een ontvanger zich bevindt. Volgens Entman fungeert de cultuur als een voorraad van gebruikte en gangbare frames, die mensen binnen een sociale groep gebruiken (Entman, 1993, p.52-53). Hoe belangen, bronnen, interpretatie en cultuur elkaar beïnvloeden draagt allemaal bij aan representatie.

Frame-building is de manier waarop een frame 'gemaakt' wordt. Verschillende factoren hebben invloed op de structuur van nieuwsframes. Journalisten moeten de informatie die zij binnenkrijgen behapbaar en begrijpelijk maken voor de lezer. Voordat dit gebeurt moeten ze de informatie eerst voor zichzelf framen. Hoe ze dit doen is afhankelijk van hun eigen culturele context, met alle ideeën, waarden, normen en ervaring die daarbij komen kijken (Scheufele, 1999, p.115). Het vereenvoudigen van een complexe context en de weinig beschikbare ruimte en tijd die een journalist (vaak) niet heeft spelen hierbij een belangrijke rol. Journalisten maken gebruik van frames om dit te kunnen doen.

Ook externe factoren spelen een rol bij frame-building. De constante interactiviteit tussen de journalist en de sociale maatschappij is van invloed op welke frames zich manifesteren in de tekst (de Vreese, 2005, p.52). In dit onderzoek speelt frame-building een rol.

Frame-setting

Frame-setting gaat over de interactie tussen mediaframes en individuele frames. Scheufele typeert zowel individuele als algemene referentiekaders waarmee iemand het nieuws tot zich neemt. De beschikbare kennis en ideeën waaraan individuen nieuwe informatie toetsen. Hoe iemand met nieuwe informatie omgaat, wordt bepaald door wat iemand al weet van een bepaald onderwerp. Deze individuele frames beïnvloeden zogeheten mediaframes en vice versa is dit ook het geval. Mediaframes zijn de frames die door media gebruikt worden bij bepaalde onderwerpen. Door onderwerpen op een bepaalde manier aan het publiek te tonen, creëert een mediaframe een zekere realiteit (Scheufele 1999, p.106-107).

Interactie

Tussen frame-building en frame-setting vindt een constante interactie plaats. Wanneer iemand nieuws consumeert kan deze persoon zijn houding veranderen tegenover een bepaald onderwerp. Door bepaalde frames aan bod te laten komen in de berichtgeving en bepaalde frames niet, kan de houding van iemand dus veranderen. Als iemand een bepaalde overtuiging toevoegt over een bepaald onderwerp en gaat hechten aan een al bestaande overtuiging, noemen we dit het framingeffect (Scheufele, 1999; De Vreese, 2005; Chong & Druckman, 2007). Dit effect is ook relevant in relatie tot het huidige onderzoek over representatie van de FARC. Juist omdat beelden en frames haaks op elkaar staan wordt deze frame-setting interessant. De uitslag van het referendum toonde aan dat de voor- en tegenstanders van de akkoorden elkaar weinig ontlopen. Hoe media de Farc dan representeren en hoe het publiek dit interpreteert wordt dan interessant.

2.1.3 Framing devices & reasoning devices

Media maken, bewust of onbewust, gebruik van frames waardoor de werkelijkheid op een bepaalde manier geconstrueerd wordt. Het belicht een bepaalde kant van de zaak. Dit betekent ook dat het mogelijk is om de aandacht van de lezer, al dan niet bewust, te sturen. Volgens Van Gorp biedt een frame een definitie, een uitleg, een problematisering en een evaluatie van een gebeurtenis en leidt uiteindelijk tot een aantal logische conclusies (Van Gorp, 2006, p.52-54). Zo kan een auteur ook sturend zijn in de wijze waarop een boodschap dient te worden geïnterpreteerd.

Framing devices

De framing devices in een tekst zijn de manieren waarop een frame zich expliciet in een boodschap manifesteert. Hierbij valt te denken aan:

- woordkeuze,
- metaforen,
- voorbeelden,
- argumenten,
- beschrijvingen, en
- stereotypen.

Een boodschap kan meerdere van deze framing devices bevatten (Gamson & Lasch, 1983, p.399-400). Journalisten hebben de taak om berichtgeving zo helder mogelijk te formuleren. Vandaar dat er vaak maar enkele frames dominant zijn binnen een bepaald onderwerp. (Van Gorp, 2006, p.79) Bepaalde framing devices komen daarom meer voor in sommige teksten, terwijl andere soms niet aan bod komen.

Reasoning devices

Verder maken reasoning devices deel uit van frames. Dit zijn elementen die meestal niet letterlijk in een tekst voorkomen, maar er wel mee geassocieerd of in verband gebracht worden. Ze houden verband met de vier belangrijkste functies van een frame, namelijk:

- probleemdefiniëring,
- de oorzaak hiervan,
- een moreel oordeel, en
- een suggestie voor een oplossing (Entman, 1993, p.52).

Soms is een verwijzing naar een frame zo sterk dat het voldoende is om het hele frame te activeren. Daarom hoeft een frame niet noodzakelijkerwijs het hele bericht te domineren. Het feit dat het publiek veel informatie krijgt over een bepaalde interpretatie en weinig over een andere, is van invloed op de belevenis en reacties van het publiek. Daarom is het belangrijk om aandacht te besteden aan de in- en uitsluiting van frames in nieuwsmedia (Entman, 1993, p.54). Het is niet aannemelijk dat frames dezelfde werking hebben op het hele publiek. Van Gorp benadrukt daarom de relevantie van cultuur bij de interpretatie van frames in nieuwsmedia (Van Gorp, 2006, p.50). Reasoning devices zijn dus eerder impliciet dan expliciet in de tekst aanwezig. Ze kunnen een belangrijke rol spelen, omdat het publiek, maar ook de journalist, reasoning devices als waarheid kunnen opvatten, zonder zich hiervan bewust te zijn.

Framing gaat dus niet uit van één unieke waarheid. Voor een onderzoek naar mediarepresentatie is de manier waarop een realiteit wordt geconstrueerd, veel relevanter. Die constructie vindt plaats middels een subtiel proces van selectie, accentuatie en het weglaten van tekstelementen. Het al dan niet bewust boven de ander verkiezen van sommige bronnen, woorden, beelden, problemen, oplossingen, metaforen, argumenten, (et cetera), speelt hierbij een grote rol.

2.2 Framing van misdaad(organisaties)

Voordat we kunnen spreken over framing van de FARC, is het relevant dat we ons eerst verdiepen in de constructie van misdaad in nieuwsmedia en over de verontwaardiging die daar al dan niet mee gepaard gaat.

2.2.1 Constructie van misdaad

Net zoals bij andere sociale problemen spelen journalisten en nieuwsmedia een rol bij de constructie van misdaad. “De manier waarop nieuwsmedia misdaadverslagen verzamelen, sorteren en contextualiseren zijn van belang voor de publieke bewustwording ten aanzien van welke toestanden gezien worden als urgente problemen” (Sacco, 1995. p.141).

Door velen wordt de FARC gezien als misdaadorganisatie. Zo stond de FARC jarenlang op de lijst van terroristische organisaties en benoemt de regering constant het illegale karakter van de FARC. De keuze voor het onderzoeken van misdaad kan worden uitgelegd als een frame op zich. Opmerkelijk genoeg ontkent de FARC een heleboel van deze misdaden niet. Ook de FARC zélf zegt dat ze aanslagen pleegt en mensen ontvoert. Desalniettemin verantwoordt de FARC deze misdaden door te stellen dat ze een hoger doel dienen. Bijvoorbeeld doordat aanslagen de overheid onder druk zetten of dat ontvoeringen inkomen oplevert. De drugshandel is een uitzondering, de FARC is altijd blijven volhouden dat ze daar niet aan doen. Daarom is het relevant om te kijken naar representatie van misdaad.

Representatie

Sacco concludeert in zijn artikel *media constructions of crime* (1995) dat de criminele daden fundamenteel getransformeerd worden in de verslaggeving. Misdad is dus geen vaststaand gegeven, maar wordt geconstrueerd. Dankzij verzameling en selectie van feiten wordt er context

toegevoegd in de verslaggeving. Zo ontstaat er een zekere duiding van misdaad. Hij spreekt hier niet over een frame, maar zijn beschrijving van de representatie van feiten in nieuwsmedia heeft wel raakvlakken met de framedefinitie van Van Gorp, als deze het heeft over het selecteren, uitsluiten en benadrukken van tekstfenomenen ten opzichte van andere. In relatie tot de FARC betekent dit dat de organisatie niet per se een criminele organisatie is. Alleen door de manier van schrijven, het proces van selectie en woordkeuze kan er een crimineel frame gevormd worden. Als de FARC zelf een nieuwsbericht zou schrijven vormt zich waarschijnlijk een heel ander beeld.

Moral panic en folk devils

In zijn boek 'Moral Panic and Folk Devils' buigt Stanley Cohen zich over de vraag waarom sommige nieuwsfenomenen enorme morele verontwaardiging opwekken, terwijl andere fenomenen, juist geen verontwaardiging opwekken. Een *moral panic* is dan ook een disproportionele reactie van de media, het publiek of bestuurders op een sociaal probleem. Cohen onderzoekt dit aan de hand van veronderstelde confrontaties tussen twee conflicterende subculturen in Engeland, de Mods en de Rockers. Cohen stelt dat deze confrontaties weliswaar plaatsvonden, maar dat ze niet wezenlijk verschillen van andere ongeregelheden tussen jongeren na een avond uitgaan. Door verschillende media werden de gebeurtenissen overdreven. "Zo creëerden termen als 'riot', 'orgy of destruction', 'battle', 'attack', 'siege', 'beat up the town', en 'screaming mob' het beeld van een badplaats waar onschuldige vakantiegangers van de stranden moesten vluchten om aan een plunderende bende te ontsnappen. Alleen degenen die verder las in de krant of er zelf aanwezig was geweest kwam erachter dat de standen leeg waren, omdat het die dag buitengewoon slecht weer was." (Cohen, 18 2002. p.26). Overdrijvingen, van misdaad, maar ook anderszins, zijn volgens Cohen in de media aan de orde van de dag. "Dit type van 'over-reporting' is uiteraard niet voorbehouden aan de Mods en de Rockers. Het is niet alleen karakteristiek voor misdaadverslaggeving, maar komt ook voor bij verslaggeving zoals politieke protesten, raciale ongeregelheden etc..." (Cohen, 2002. p.27). Cohen beschrijft vijf fasen die moral panic over het algemeen doorloopt. "Iets, een persoon of een groep wordt gedefinieerd als een bedreiging voor sociale waarden en belangen. Het wordt gepresenteerd in media op een stereotype manier. Morele blokkades worden opgeworpen door redacteurs, bisschoppen, politici en andere weldenkende mensen. Sociaal geaccrediteerde experts formuleren hun diagnoses en oplossingen. Zo ontwikkelen (en verbeteren) er zich manieren om met een situatie om te gaan." (Cohen, 2002. p.1)

Een ander criterium van een moral panic is dat de paniek een beperkt tijdsduur heeft. Er kan een negatief imago rondom een persoon of groep blijven hangen, maar de moral panic gaat voorbij. *Folk devils* zijn de elementen die het probleem veroorzaken en worden neergezet als vijand van de maatschappij. Ze bedreigen het leven van 'nette' burgers en moeten daarom aangepakt en gestraft worden. Tegelijkertijd vormt een folk devil een beeld van wat een goede burger niet zou moeten

doen in zijn leven (Cohen, 2002).

Binnen frames kunnen folk devils een belangrijke rol spelen. Naar verwachting komen deze voor in het beeld dat diverse partijen van de FARC willen neerzetten, zoals de FARC als drugsorganisatie en criminele bende. Naar verwachting worden ze zo als ondermijner van de staat en verstoorder van het dagelijks leven van mensen neergezet. Dit zijn belangrijke beelden in de framing van de FARC. Het idee dat nieuws, en dus ook de artikelen over geweld van de FARC in het corpus geconstrueerd zijn, vormt uiteraard een basis van dit onderzoek.

2.2.2 Studies naar misdaadorganisaties

Nagar stelt in zijn studie naar de representatie van zeven verschillende politieke gewelddadige organisaties, waaronder de FARC, dat deze organisaties in 75% van de gevallen geframed worden als rebellen, guerrilla's, separatisten, revolutionairen, paramilitairen of milities. Daarbuiten is het frame van een terroristische organisatie een veelgebruikte in Amerikaanse media. Vooral bij de FARC is dit na de aanslagen van 9/11 een sterk toegenomen frame (Nagar, 2010, p.538). Enerzijds zou dat heel logisch zijn als dat frame vandaag de dag nog steeds gebruikt wordt, anderzijds niet omdat 2016 een jaar was waarin de Colombiaanse regering na jaren onderhandelen een vredesakkoord sloot met de FARC. Interessant is in hoeverre dit invloed heeft op de beeldvorming.

ETA

De ETA is een groep die een aantal opvallende gelijkenissen vertoont met de FARC. Beide groepen hebben in grosso modo dezelfde periode een gewapende strijd tegen de centrale overheid gevoerd. Inmiddels hebben beide organisaties hun gewapende strijd gestaakt.

In een Spaanse studie naar representatie van de ETA (Velte, 2016) wordt gesteld dat de grote Spaanse kranten de organisatie allemaal neerzetten als het te elimineren object. Het uit de weg ruimen van de ETA zal ontegenzeggelijk leiden tot vrede en overwinning. ETA-gevangenen worden doorgaans neergezet als daders en als schuldig. Velte concludeert dat de Spaanse media niets doen om empathie of verzoening te vergroten (Velte, 2016, p.2). Dit komt doordat de stemmen die aan het woord worden gelaten bijna exclusief slachtoffers van de ETA zijn, de Spaanse regering of simpelweg de Spaanse maatschappij. "Bij elk voorstel tot onderhandeling, van bijvoorbeeld de Baskische regering, wordt deze groep in het kamp van 'de anderen' geplaatst, waarmee de argumenten tot onderhandeling illegitiem worden" (Velte, 2016, p.54). De ETA is interessant, omdat het, net zoals de FARC in Colombia, een criminele organisatie was, die jarenlang een gewapende strijd heeft gevoerd tegen de centrale regering. Het plegen van aanslagen en ontvoeringen waren in beide gevallen veelbeproefde tactieken. Inmiddels heeft de ETA ook de wapens neergelegd. FARC en

ETA hebben veel overeenkomsten. Naar verwachting zal de framing in Colombiaanse media over de FARC niet zo negatief zijn als in Spanje het geval is.

2.3 Framing van de FARC: boerenguerrilla of drugshandel

Over de FARC zelf is ook al meer onderzoek gedaan, alhoewel framingstudies naar de organisatie niet met hoge frequentie voorkomen. In de literatuur zijn er hoofdzakelijk twee tegengestelde frames aanwezig. Enerzijds dat van een boerenguerrilla, strijders die in de jungle opkomen voor arme boeren zonder land waar de overheid nooit naar heeft omgekeken. Anderzijds dat van de drugshandel. Dit frame schetst een organisatie die zichzelf rücksichtslos verrijkt door middel van drugshandel (vooral cocaïne), daarbij geen enkel middel schuwt ten koste van het hele land.

Penagos Carreño deed onderzoek naar mediarepresentatie van de FARC. Hij schrijft dat al in de jaren '80 de framing omtrent de FARC op hoofdlijnen verandert van een communistische boerenguerrilla naar een drugsguerrilla. Hij onderscheidt drie frames, die tegelijkertijd aanwezig zijn in zijn corpus. Hierbij moet opgemerkt worden dat het eerste frame over het te volgen proces gaat, dat uiteindelijk naar vrede moet leiden. Dit frame heeft dus geen betrekking op de FARC als organisatie en is voor het vervolg van het onderzoek minder interessant. De frames zijn:

1. Het optimistische frame waarin de hoop op vrede nadrukkelijk wordt uitgesproken. Binnen dit frame wordt gesproken over dialoog met de FARC, de installatie van een vredescomité, een amnestiewet en representatie van de FARC op een politieke manier. Opmerkelijk is dat al deze zaken in de huidige vredesakkoorden tussen de FARC en de Colombiaanse overheid gerealiseerd zijn.
2. In het politieke frame dat Penagos Carreño onderscheidt wordt de FARC hoofdzakelijk gezien als een politieke organisatie die uit is op politieke veranderingen in het land. Dit frame beschouwt de FARC als de gewapende tak van de Colombiaanse communistische partij, die landelijk nog geen 100.000 stemmen wist te bemachtigen (op ongeveer 48 miljoen inwoners).
3. Een derde frame van Penagos Carreño is dat van de interne vijand. De FARC is niet langer uit op een ideologische communistische heilstaat in Colombia, maar is veranderd in een louter malafide organisatie, waarvan de leden uit zijn op eigen gewin via drugshandel (Penagos Carreño, 2015, p.19-29). Het overheersende frame van de FARC in de eerste decennia na de oprichting was dat van communistische boerenguerrilla. Het boeren (arme) karakter van de organisatie gold als legitimering voor de guerrilla, de gewapende strijd die de organisatie voerde. Dit frame verandert al in de jaren '80 door de vondst van grote partijen cocaïne in

gebieden die gecontroleerd worden door de FARC. Het frame van arme boeren is niet langer toereikend en dat van de drugsoorlog, de *narcoguerrilla* doet, in de jaren '80, zijn intrede (Penagos Carreño, 2015).

Deze frames worden tegelijk waargenomen. Toch vormen ze volgens Penagos Carreño wel een transitie in de beeldvorming van de FARC. Waar eerst het positieve frame (van boerenguerrilla) gangbaarder was, verandert dat geleidelijk naar het frame van drugsorganisatie. Het is niet zo dat deze verandering van de een op andere dag plaatsvond, maar eerder een transitie die plaatsvindt in de beeldvorming van de FARC. Dit correspondeert met hoe Van Gorp frames beschrijft als hij het heeft over een standvastig karakter. Als frames te snel veranderen, is er waarschijnlijk geen sprake van een frame. Slechts lichte, geleidelijke veranderingen kunnen binnen een frame plaatsvinden. Naar verwachting komen de frames die Penagos Carreño op basis van een corpus in de jaren '80 vond nog steeds voor.

Barón Porras onderzocht frames over de FARC eind jaren '90 in Colombiaanse media. Hij komt tot de verrassende conclusie dat het vredesframe veelvuldig gebruikt wordt. Mede dankzij een bezoek van destijds aanstaand president Andrés Pastrana (1998-2002) aan de hoogste FARC-commandant Manuel Marulanda, waarbij ze afscheid nemen met een knuffel, was destijds een veelgebruikt beeld in de Colombiaanse berichtgeving. Na het gebruik van dit vredesframe, komt er een veel sceptischer frame naar voren. Het illegitieme karakter van de FARC wordt veel meer benadrukt. In 1999 lopen vredesbesprekingen toch weer stuk en nemen de aanslagen weer toe. Volgens Barón Porras heeft het gebruik van het vredessceptische frame hiermee te maken (Barón Porras, 2001, p.51-52). Hier moet ook wederom opgemerkt worden dat dit vredes- en vredessceptische frame niet over de FARC als organisatie gaan en daarom minder van toepassing zijn op dit onderzoek.

Voor deze scriptie is het relevant te weten welke frames er tijdens eerdere onderzoeken zijn gevonden. De politieke veranderingen kennende, is het goed mogelijk dat dit geleid heeft tot een andere representatie ten opzichte van eerder onderzoek. Het is goed mogelijk dat er met de vredesbesprekingen en akkoorden uit 2016, frames zijn verdwenen of nieuwe frames hun intrede hebben gedaan.

Net zoals elke partij in het conflict, probeert de FARC als framesponsor invloed op de beeldvorming uit te oefenen. Rotherberger, Muller en Elmezeny stellen dat de strategie van criminele organisaties die opgevoerd worden als bron in media tweeledig is. Enerzijds trachten ze hun tegenstanders in een negatief frame te plaatsen, anderzijds willen ze een positief frame over zichzelf te berde brengen. Dit positieve frame betekent echter niet dat criminele organisaties zichzelf als grote vredebrengers zien. Zo noemt de FARC zichzelf een guerrillagroep. De FARC noemt zichzelf ook, paradoxaal genoeg,

democratisch en revolutionair. Ze voeren een klassenstrijd voor sociale gerechtigheid (Rotherberger, Muller en Elmezeny, 2016, p.12). Dit zijn beelden die niet per se met elkaar in overeenstemming hoeven te zijn en tegenstrijdig kunnen lijken. Anderzijds gebruikt de FARC het beeld van een dramatische president die als een machine het kapitalisme uitvoert met meer dan 50.000 verdwijningen, martelingen, machtsmisbruik, een humanitaire crisis en staatsterrorisme tot gevolg.

Een belangrijk gegeven van framing is dus dat een frame een manier van kijken naar de realiteit is. Het is geen manier om de waarheid aan te duiden, dit is zelfs onmogelijk, maar framing is een proces dat de realiteit construeert. Middels een proces van selectie en weglaten van tekstelementen wordt uiteindelijk een frame geconstrueerd. Dit kan expliciet gebeuren, maar vaak vindt het proces impliciet plaats.

Hoofdstuk 3: Methoden

Dit hoofdstuk maakt inzichtelijk hoe het onderzoek gerealiseerd wordt. Allereerst komen er diverse methoden aan bod die relevant zijn voor dit onderzoek. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op hoe het corpus wordt samengesteld. Tot slot worden de gemaakte keuzes voor het onderzoek toegelicht.

3.1 Kwantitatief en/of kwalitatief

Onderzoek naar frames kan op verschillende manieren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kwalitatief en kwantitatief onderzoek, maar ook binnen deze termen valt nog weer een onderscheid te maken. Ook het verschil tussen een inductieve en een deductieve werkwijze wordt hier uitgelegd.

3.1.1 Inductieve benadering

Een inductieve benadering bij het onderzoeken van nieuwsframes wil zeggen dat de onderzoeker nog geen frames van tevoren heeft vastgesteld. Theoretisch kan hij zodoende op oneindig veel frames stuiten. De onderzoeker stelt een aantal tekstkenmerken vast, die hij vervolgens dient te interpreteren om tot frames te komen. Deze benadering wordt gezien als tijdrovend, omdat van tevoren niet ingeschat kan worden op hoeveel verschillende frames gestuit gaat worden. Het ontdekken van tekstkenmerken en het interpreteren daarvan om tot frames te komen is een proces dat tegelijkertijd plaatsvindt (Van Gorp, 2006, p.104).

Een deductieve benadering houdt in dat er op voorhand een select aantal frames wordt geselecteerd die onderzocht gaan worden. Deze frames worden vastgesteld naar aanleiding van andere studies die reeds op dit gebied hebben plaatsgevonden. Het risico van deze benadering is dat er enkele frames die wel aanwezig zijn in de tekst, niet onderzocht worden, omdat ze niet vooraf geselecteerd zijn. Voordelen van een deductieve strategie zijn dat dat het onderzoek makkelijker gereproduceerd kan worden en dat er meer informatie verwerkt kan worden (Semetko & Valkenburg, 2000, p.94-95).

Met de recente veranderingen in het conflict tussen de FARC en de Colombiaanse staat in het achterhoofd, wordt er bij dit onderzoek voor een inductieve benadering gekozen. Het is namelijk goed mogelijk dat er frames bij zijn gekomen ten opzichte van de frames die eerder gevonden zijn. Met een inductieve benadering wordt de kans geminimaliseerd dat deze frames niet gevonden worden.

3.1.2 Kwalitatieve Inhoudsanalyse

Bij deze studie wordt gebruik gemaakt van een kwalitatieve inhoudsanalyse. Dit betekent dat er ook gekozen wordt voor een inductieve frameanalyse. Dit heeft als voordeel dat er op voorhand geen frames geselecteerd zullen worden, maar dat er frames als het ware uit de tekst worden gedestilleerd. Dit heeft tot gevolg dat er geen frames onopgemerkt blijven. Een kwalitatieve methode kan leiden tot een grote hoeveelheid frames. Omdat een frame een verborgen betekenisstructuur in een tekst vormt,

is het niet gemakkelijk dit te analyseren. Een frame reikt, impliciet of expliciet, een vertrouwd beeld aan. Het geheim van framing schuilt erin een beroep te doen op diep in onze cultuur gewortelde betekenisstructuren en deze te koppelen aan concrete elementen in de realiteit of in een mediatekst (Van Gorp, 2006, p.88). Een van de moeilijkste taken van de onderzoeker is het kritisch analyseren van de eigen cultuur en de structuur daarvan. (Tankard, 2001, p.151). Om de frames zo adequaat mogelijk te kunnen constateren, moet de onderzoeker zeer gestructureerd te werk gaan. Dit zal de uitslag van het onderzoek ten goede komen. "Dit betekent niet dat twee onderzoekers, die onafhankelijk dezelfde fasen doorlopen, bij dezelfde frames uitkomen, maar de kans hierop neemt wel toe" (Van Gorp & van der Goot, 2009, p.105). Leidraad in dit onderzoek is de methode die door Baldwin Van Gorp gehanteerd wordt in zijn boek 'Framing Asiel'. Van Gorp maakt gebruik van een kwalitatieve inhoudsanalyse om frames te filteren uit het corpus.

Kwantitatief onderzoek

De kwalitatieve inhoudsanalyse is niet een methode die door Van Gorp zelf bedacht is. De methode heeft een geschiedenis die hij verder ontwikkeld heeft. Zo beschouwt Berelson inhoudsanalyse juist als een kwantitatieve methode. Het is een manier om een objectieve, systematische en kwantitatieve beschrijving te geven van de manifeste inhoud van boodschappen (Berelson, 1952. p.18).

Bij een framingonderzoek kan ook sprake zijn van kwantitatief onderzoek. Bij kwantitatief onderzoek worden eveneens tekstelementen bestudeerd. In tegenstelling tot de kwalitatieve methode, wordt er op voorhand vastgesteld welke frames er onderzocht worden. Bij kwantitatief onderzoek worden de tekstelementen dus direct aan specifieke frames gekoppeld. Vervolgens wordt er geteld hoe vaak een frame voorkomt in corpus (Semetko & Valkenburg, 2000). Bij deze masterscriptie is niet voor deze manier gekozen.

3.2 Berichtencorpus

De vredesakkoorden tussen de FARC en de Colombiaanse overheid zijn in 2016 door de bevolking afgekeurd in een referendum. 50,2% tegenover 49,7%. Daarna keurde het parlement de, lichtelijk aangepaste, akkoorden alsnog goed. Vanwege het kleine verschil wordt framing in de media zo interessant. De onderhandeling over het imago van de FARC vindt primair in Colombiaanse media plaats en vindt vervolgens zijn weg naar andere landen. Daarom maakt dit onderzoek gebruik van een corpus uit 2016, opgebouwd uit twee verschillende Colombiaanse kranten en een tijdschrift. De kranten, El Espectador en El Tiempo, zijn qua oplage de grootste landelijke kranten. Weekblad Semana is het grootste landelijke politieke tijdschrift en publiceert ook frequent over de FARC. Daarom worden er ook artikelen uit Semana opgenomen in het corpus.

Dit leidde tot een corpus van zestig artikelen. Deze werden niet gevonden via de veelgebruikte databank LexisNexis. Hierin zijn Colombiaanse media namelijk niet opgenomen. Wel leveren de geselecteerde media goede zoekmachines waarmee het publiek relatief gemakkelijk toegang wordt verschaft tot grote delen van hun archieven. Door daarin te zoeken op 'FARC' werden er in totaal zestig artikelen geselecteerd. Er werd rekening mee gehouden dat een corpus van zestig artikelen te beperkt zou zijn, maar uiteindelijk was er geen behoefte het corpus verder uit te breiden, omdat er geen nieuwe frames werden aangetroffen.

3.3 Fases van coderen

Het analyseren en coderen van het corpus verloopt in dit onderzoek stapsgewijs. Nadat het tekstcorpus is samengesteld vinden er verschillende stadia van coderen plaats, gebaseerd op de methode van Van Gorp. Voor het open en axiaal coderen wordt er gebruik gemaakt van een analyseschema. Dat schema wordt vervolgens gebruikt om het framingmatrix in te vullen. Van belang is te vermelden dat de verschillende stappen niet afgescheiden van elkaar plaatsvinden, maar een grote onderlinge samenhang kennen. Uiteindelijk moet dit proces gezien worden als een soort trechtersvorm waarbij uit het corpus steeds verder frames gedistilleerd worden.

Het open coderen. Open coderen veronderstelt het opbreken van de teksten, zodat ze onderling vergeleken kunnen worden. Dit wordt gedaan aan de hand van een schema, waarin vier verschillende dimensies van de tekst geëxpliceerd worden.

- De scriptstructuur: wat is het vertelstandpunt? Wie komen er aan het woord?
- De retorische structuur: wat wordt er in de tekst geschreven om de lezer te overtuigen?
- De thematische structuur: welk(e) thema('s) komen er aan bod?
- En de intertekstuele structuur: naar welke externe bronnen verwijst de tekst?

Van Gorp hanteert in zijn dissertatie 'Framing Asiel' ook nog een vijfde dimensie, de syntactische structuur. Dit betreft de plaats van het artikel in een krant of tijdschrift. Bijvoorbeeld prominent op de voorkant of in een kolom achterin. Omdat de artikelen uit online databanken komen en niet achterhaald kan worden hoe de syntactische structuur er uit zag, is deze dimensie in dit onderzoek weggelaten. De verschillende tekstelementen worden in de matrix gezet. Dit kunnen bijvoorbeeld woordkeuze, metaforen en stereotyperingen zijn.

Ook worden algemene gegevens vermeld zoals titel (Spaans en Nederlands), medium van publicatie, datum van publicatie en waar nodig enkele aanvullende gegevens over een Spaans begrip of een korte duiding van de Colombiaanse situatie.

Axiaal coderen. Tijdens het axiale coderen wordt er gezocht naar patronen van potentiële framing devices. Hierbij worden overeenkomsten en tegenstellingen aangeduid en herleid tot assen. 'Axiaal' is afgeleid van het woord as. Daar zit direct de kern in van het axiale coderen. In deze fase van het coderen moeten er zich clusters van tekstelementen beginnen te vormen, de opmaat naar de frames. De assen zijn in het oog springende tegenstellingen, zoals: "De vredesakkoorden zijn goed voor Colombia"/"De vredesakkoorden zijn een drama voor Colombia." Aan de linkerkant van het schema worden steeds de argumenten, devices en metaforen gezet die een stelling ondersteunen en aan de rechterkant de fragmenten die hem ondermijnen. Dit is niet een, wat Van Gorp noemt, sequentiële stap. Het is niet per se noodzakelijk om het open coderen tot een einde te brengen om met het axiale coderen te kunnen beginnen (Van Gorp, 2006, p.104).

Selectief coderen. De bevindingen van het open en axiaal coderen worden in analyseschema's geplaatst. Deze schema's hebben variabelen die Van Gorp voor frames gebruikt. Te weten:

- een probleemdefinitie (wat is het probleem?),
- de oorsprong van het probleem (waardoor is het probleem ontstaan?),
- verantwoordelijkheid (wie is er verantwoordelijk?),
- oplossing (hoe lossen we het probleem weer op?),
- morele basis (welke waarden en moraliteiten kent het probleem?),
- emotionele basis (welke emoties komen tot uiting?).

Ook maakt Van Gorp een selectie van framing devices. Dat zijn:

- metaforen en stereotypen, en
- lexicale keuzes (Van Gorp, 2006, p.105-106).

In zijn boek 'Framing Asiel' neemt hij ook nog visuele aspecten mee. Omdat dit onderzoek louter een studie naar tekst is, wordt dat hier niet gedaan.

In deze fase wordt de tekst van verdere ballast ontdaan. Het tekstelement dat het beste argument voor het frame vormt, wordt steeds gekozen. Het doel is om tot een beperkt aantal frames te komen. Ook kan een framingmatrix inzicht bieden in hoe frames zich tot elkaar verhouden. In deze fase wordt er ook een naam gegeven aan de verschillende frames.

Geschiktheidstoets. De framingmatrix vormt het resultaat van de analyse. Vervolgens is het van belang de betrouwbaarheid van de frames te testen. Daar is een aantal criteria voor. Ten eerste is het van belang dat elk frame volledig beschreven en goed onderbouwd is met framing en reasoning devices. Ten tweede moet het mogelijk zijn een gebeurtenis te kunnen definiëren aan de hand van het frame. Het is van belang te kunnen definiëren wat het probleem is, wie ervoor verantwoordelijk

is en hoe het is op te lossen. Ten derde moet het frame ook van toepassing kunnen zijn op andere gebeurtenissen. Op situaties die spelen in andere landen bijvoorbeeld. Het frame mag dus niet te contextspecifiek zijn. Tot slot moet een frame een ander gevonden frame altijd uitsluiten.

Dit onderzoek naar huidige framing van de FARC is een kwalitatieve inhoudsanalyse. Er wordt dus niet onderzocht hoe frequent reeds gevonden frames aanwezig zijn in het corpus. Wel wordt onderzocht óf de frames aanwezig zijn. Daarbij beperkt het onderzoek zich niet tot de reeds in de literatuur gevonden frames, maar sluit het niet uit andere frames aan te treffen. Het onderzoek leent zich het best voor een kwalitatief onderzoek omdat er nog weinig of geen onderzoek gedaan is naar framing van de FARC tijdens en na het vredesproces. Middels een coderingsproces dat grotendeels geïnspireerd is op de methode van Van Gorp worden de frames uit het corpus 'gedestilleerd'.

Hoofdstuk 4: Resultaten

In dit hoofdstuk worden de aangetroffen frames behandeld en uitgelegd. In de framematrix is de invulling van reasoning en framing devices te vinden, die de interne onderbouwing van ieder frame verzorgen. Daarna volgt er een uitleg van ieder frame met een aantal voorbeelden.

Frame	Probleem-definitie	Oorsprong van het probleem	Toekennen verantwoordelijkheid	Aangeven (beleidsmatige) oplossing	Morele oordelen	Emoties	Framing devices (selectie)		Belangrijkste Frame-sponsors
							Metaforen/ Stereotypen	Lexicale keuzes	
Politieke-partij-frame	Terreur van de FARC tegen staat en burgers	Scheve verhouding en Colombiaanse maatschappij. opstand tegen staat	Staat, oud-FARC-strijders	De FARC als politieke partij	Strijden in de politiek is beter dan strijden met wapens	Integratie van FARC in het politieke systeem	Achter het militaire uiterlijk zit een politieke structuur	"Transitie naar politieke concurrentie."	Regering, Oud-FARC-strijder, FARC (oa Londono)
Guerrilla-frame	FARC kan onmogelijk een politieke partij zijn/worden	FARC is een guerrilla-beweging. Alles wat een politieke partij niet is	Colombiaanse staat heeft zich laten inpakken	De beslissing terugdraaien, de akkoorden niet ondertekenen en weer bombarderen	De staat is te naïef over de guerrilla	Wanhoop	"Het is als de Titanic binnengaan via de nooduitgang."	"Niemand houdt van politieke partijen."	Oppositie, oud-president Uribe, Macias Tover
Drugs-handel	Zonder drugshandel had de FARC nooit zo groot kunnen worden	Cocaine als inkomsten-bron	De FARC	FARC-kampen bombarderen en vernietigen	De plicht het kwaad uit te roeien	Verontwaardiging	"Olifant in de ruimte"	"Er wordt niets gedaan om..."	OM, Oppositie (Uribe, Macias Tover), Directeur RCN Noticias, tweede man ambassade VS

Politieke-partijframe

Het interessante van dit frame is dat het de FARC niet meer ziet als een guerrilla-organisatie, maar als een politieke partij/beweging. De FARC heeft jarenlang een guerrilla-oorlog tegen de staat gevoerd. Deze oorlog is in de jaren '60 begonnen dankzij een aantal landloze boeren die zichzelf verenigden. Zij paktten de wapens op en begonnen een guerrilla tegen de staat en het grootgrondbezit, met een vijftig jaar durende guerrilla-oorlog tot gevolg. De oplossing is de FARC als politieke partij. "...het besluit tot transformatie naar een politieke partij" (8-28-2016, Semana).¹ En ook: "... de strijd zal blijven middels een organisatie als een nieuwe partij of politieke beweging" (22-10-2016, Semana).² "Ook zijn er overtuigende aanwijzingen dat de wapens voor altijd worden neergelegd" (22-10-2016, Semana).³ "Ze [de FARC, GE] onderhandelen verrassend pragmatisch over welke kandidaten het parlement ingaan" (3-12-2016, Semana).⁴ "In overeenstemming met het tweede punt uit de verdragen, heeft donderdag de beweging 'stemmen van vrede en verzoening' zich ingeschreven bij de kiesraad" (17-12-2016, Semana).⁵

Zowel de staat als de FARC-strijders, die in dit frame nadrukkelijk als oud-strijders worden neergezet, de oorlog is immers voorbij, zijn verantwoordelijk voor het tot stand komen van de politieke partij. Zij besloten hier immers gezamenlijk toe in de akkoorden. De belangrijkste morele waarde in dit frame in dat strijden met woorden beter is dan met wapens. Zo zegt senator Benedetti: "Ik verkies de FARC aan tafel in Guajira zoals vandaag, en niet moordend zoals ze jaren deden. (18-2-2016, El Espectador)."⁶ De oorlog heeft immers veel te lang geduurd. Een sterk beeld is dat er een politieke structuur schuilgaat achter het militaire uiterlijk van de FARC. De organisatie is immers goed georganiseerd. Dat kan ook voor politieke doeleinden gebruikt worden. "Een uitdaging voor de publieke opinie is om in te zien dat de FARC niet ophoudt te bestaan, zoals formeel wordt vastgelegd in de akkoorden, maar als een organisatie in transitie naar politieke concurrentie. (19-7-2016, Observatorium voor democratie in Semana)."⁷ De (oud)FARC-strijders en de regering zijn de belangrijkste sponsors van dit frame.

¹ "decidirán su transformación en partido político." (8-28-2016)

² "persistir en la lucha a través de la organización de un nuevo partido o movimiento político..." (22-10-2016, Semana)

³ "También dar muestras fehacientes de que dejarán las armas para siempre" (22-10-2016, Semana)

⁴ "Con sorprendente pragmatismo, las farc están declinando presentar un candidato propio y dicen que impulsarán la más amplia unidad de partidarios de la paz desde la primera vuelta." (3-12-2016, Semana)

⁵ "De acuerdo con el segundo punto de los mismos, el jueves se registró ante el Consejo Nacional Electoral el movimiento Voces de Paz y Reconciliación," (17-12-2016, Semana)

⁶ "Prefiero a Farc haciendo presencia en Guajira como hoy y no asesinando como hace años." (18-2-2016, El Espectador)

⁷ "La opinión pública necesita descifrar la negociación con las FARC no como un acuerdo tendiente a la desaparición de esta organización, sino como un proceso de transformación de un actor político ilegal en uno más de los competidores políticos." (19-7-2016, Semana)

Dit frame erkent de verdragen als het einde van de guerrilla van de FARC en ziet een politiek actieve FARC als de oplossing voor de guerrilla. Dit frame erkent dat de FARC nog niet volledig politiek geïntegreerd is, maar spreekt van een transitie naar politieke concurrentie, waar degenen die elkaar vroeger bestreden met wapens, dat nu (gaan) doen met woorden. Volgens een onderhandelaar van de staat zit er achter het militaire uiterlijk van de FARC een duidelijk politieke structuur.

Guerrillaframe

Dit frame is een counterframe van het 'politieke-partijframe'. De in het 'politieke-partijframe' geschetste politieke structuur wordt in dit frame bestreden.

Binnen dit frame wordt de politieke FARC juist als een enorm probleem gezien "De regering moet niet onderhandelen met een guerrilla" (El Mundo, 7-11-2016).⁸ *"In plaats van schieten moet je dan argumenteren, delibereren en stemmen verzamelen. De guerrilla is alles wat politiek niet is"* (25-5-2016, *Semana*).⁹ Mensen die zich jarenlang schuldig hebben gemaakt aan aanslagen en ontvoeringen gaan nu de politiek in. Directe schuldige hiervan is de Colombiaanse staat. De regering Santos heeft zich tijdens de onderhandelingen laten inpakken door de FARC. Zoals senator Macías Tover het verwoordt: "de guerrilla blijft het land voorliegen ... de FARC heeft nog nooit over iets de waarheid gesproken dus het is onzinnig om nu de leugens die ze vertellen te analyseren" (18-1-2016, El Espectador).¹⁰

In dit frame worden de vermeende politieke aspiraties van de FARC met grote scepsis ontvangen. *"De FARC zal eindigen als een organisatie die meer stemmen koopt dan we ons kunnen voorstellen met geld van dubieuze afkomst, net zoals enkele valse bewegingen doen."* (3-12-2016, *Semana*).¹¹ De FARC heeft namelijk enorme financiële reserves, waarmee het makkelijk macht koopt. Een oplossing voor het probleem is voorkomen dat de FARC een politieke partij wordt. Daarvoor moeten de akkoorden niet getekend, of teruggedraaid, worden. *"Wat de Colombianen bang maakt is de ontegenzeggelijke*

⁸ "no debería de negociarse con una guerrilla." (7-11-2016, El Mundo)

⁹ "En lugar de usar fusiles tendrán que argumentar, deliberar y lo más importante, conseguir votos." (25-5-2016, *Semana*)

¹⁰ "desde el Centro Democrático recordaron que la guerrilla sigue mintiéndole al país. Insistió en que las Farc jamás han dicho la verdad en nada y por eso es inútil hace un análisis de las mentiras que dicen." (18-1-2016, El Espectador)

¹¹ "termine ganando más elecciones que las imaginadas de la misma manera en que ya lo hacen algunos espurios movimientos: comprando votos con cuantiosas sumas de dinero de dudosa procedencia y ganándose así alcaldías y gobernaciones." (3-12- 2016, *Semana*)

corruptie van de electorale baronnen ... Is het uiteindelijk meer van hetzelfde?" (17-12-2016, Semana).¹²

De oplossing is volgens de framesponsors dan ook simpel; De beslissing terugdraaien en de FARC weer met de wapens bestrijden. *"De president moet het bevel tot bombarderen van de FARC geven in Caquetá"* (11-5-2016, El Espectador).¹³ *"Het kan betekenen dat er weer gebombardeerd moet worden"* (20-12-2016, El Mundo).¹⁴ De staat is veel te naïef geweest over de guerrilla. Het gevoel van onrecht is groot. De mensen die enorme misdaden gepleegd hebben worden niet vervolgd en komen zelfs in de politiek terecht. De staat weet niet meer wat het aan moet met de FARC en dit is een noodgreep. *"Het is de Titanic binnengaan via de nooduitgang"* (17-12-2016, Semana).¹⁵

Bovendien wordt binnen dit frame keihard geoordeeld over president Santos die zich heeft laten inpakken. Santos ontkent dat de FARC enorm rijk is en bagatelliseert het probleem daarmee enorm. *"Het is onvoorstelbaar dat de geheime diensten geen idee van het vermogen van de FARC hebben. Maar oorlog voeren tegen de staat met 'lege zakken' is onmogelijk"* (20-09-2016, Semana).¹⁶ Daarom blijft er een gevoel van onrecht achter, omdat de akkoorden een heleboel problemen en oorzaken van de guerrilla niet aanpakken. De belangrijkste sponsors van dit frame komen sterk overeen met de oppositie in het Colombiaanse parlement. Voormalig president Álvaro Uribe is het bekendste gezicht. Zijn partijgenoot Ernesto Macías Tover is ook een veelgehoorde stem in het corpus van nieuwsartikelen.

Drugshandelframe

In het drugshandelframe wordt de FARC neergezet als organisatie die jarenlang op grote schaal drugs (vooral cocaïne) heeft verhandeld om de oorlog tegen de staat te financieren. Het is een klassiek frame dat sinds de jaren '80 gevonden wordt in nieuwsberichten over de FARC.

Dit frame stelt dat zonder de drugshandel de FARC nooit de dominante speler had kunnen die het nu is. *"Het enige dat een oorlog van 52 jaar tegen de staat verklaart, is een ongelooflijke toestroom geld door de drugshandel"* (30-09-2016, Semana).¹⁷ *"Volgens de journalisten haalden slechts drie fronten*

¹² "lo que espanta al votante es la incesante corrupción de los barones electorales, En el fondo, ¿más de lo mismo?" (17-12-2016, Semana)

¹³ "Presidente debe ordenar bombardeos contra las Farc en Caquetá." (11-5-2016, El Espectador)

¹⁴ "Esas operaciones pueden incluir bombardeos a lugares en los que se detecte la presencia de los disidentes." (20-12-2016, El Mundo)

¹⁵ "Pero por algún lado tienen que empezar, así sea entrando al Titanic por la salida de emergencia." (17-12-2016, Semana)

¹⁶ "Es inverosímil que los servicios de inteligencia colombianos no tengan pistas sobre el paradero de los recursos que las FARC. Nadie se come el cuento que las FARC son una organización que trabaja con los bolsillos vacíos" (20-09-2016, Semana)

¹⁷ "Lo único que explica una guerra, con un ejército regular como las FARC durante 52 años, es porque ha habido un combustible que es el dinero, producto del narcotráfico y las extorsiones, los analistas lo han dicho." (30-09-2016, Semana)

van de FARC 22 miljoen dollar op in één jaar tijd” (30-09-2016, Semana).¹⁸ “In 2015 was Colombia de grootste producent van cocaïne in de wereld” (6-6-2016, El Mundo).¹⁹ De Farc is hiervoor verantwoordelijk en is ‘het kwaad’.

Als oplossing voor de drugshandel wordt een methode uit het verleden aangedragen. Procureur-Generaal Ordóñez Maldonado pleit voor het weer bombarderen van de FARC. “De president moet bevel geven om de militaire operaties tegen FARC-groepen die zich blijven bemoeien met illegale activiteiten, te hervatten. Inclusief de bombardementen.” (8-7-2016, Espectador).²⁰ De minister van Defensie sluit hierbij aan. “Deze acties kunnen ook het opnieuw gaan bombarderen inhouden waar zich dissidenten ophouden” (20-12-2016, El Mundo).²¹

De Drugshandel wordt tijdens de vredesonderhandelingen vergeleken met een olifant. Iedereen ziet hem, maar niemand heeft het erover. “Het probleem is de olifant. Zonder winsten uit de drugshandel, zou de militaire kracht nooit zo zijn toegenomen” (17-12-2016, Semana).²² Een grote frustratie is dat de FARC zijn betrokkenheid niet erkent. “Om niet naar de gevangenis te gaan, zouden ze al hun misdaden moeten opbiechten.” (17-12-2016, Semana).²³

Vrede

In de literatuur werd veelvuldig melding gemaakt van een vredesframe (Barón Porrás, 2001; Penagos Carreño, 2015). In het huidige corpus zijn er aanwijzingen voor een vergelijkbaar frame. Hierbij moet wel duidelijk opgemerkt worden dat dit frame, omschreven door Penagos Carreño, niet over de FARC gaat, maar over het proces richting vrede. Dat betekent dat een dergelijk frame in deze studie niet onderzocht is. Wel volgen er enkele opmerkingen, omdat het in het corpus veelal over ‘het vredesproces’ ging en dit een relevant thema is in relatie tot de FARC in 2016.

In de jaren '80 en '90 werd er een vredesframe onderscheiden frame richt zich op de hoop op vrede (Barrón Porrás, 2001; Penagos Carreño, 2015). Oorzaken zijn geheime ontmoetingen tussen president

¹⁸ “En el narcotráfico, los periodistas revelan que, según cálculos de la Fiscalía, solo tres frentes de las FARC lograron ingresos en un año por 66.000 millones de pesos por venta de cocaína (cerca de 22 millones de dólares).” (30-09-2016, Semana)

¹⁹ “En este sentido, esto no es algo de lo que Colombia tenga que sentirse orgullosa, pero en 2015 fue el mayor productor de cocaína del mundo” (6-6-2016, El Mundo)

²⁰ “Debido a estos recientes hechos considera que el presidente de la República debe ordenar de manera inmediata la reactivación de operaciones militares contra las estructuras de las Farc que no se van a desmovilizar, incluyendo los bombardeos contra sus campamentos.” (8-7-2016, Espectador)

²¹ “Esas operaciones pueden incluir bombardeos a lugares en los que se detecte la presencia de los disidentes.” (20-12-2016, El Mundo)

²² “El problema es el elefante; sin los recursos del narcotráfico no hubiera sido posible su auge como fuerza militar.” (17-12-2016, Semana)

²³ “Para obtener los beneficios de no cárcel, estarían obligados a confesar todos sus crímenes.” (17-12-2016, Semana)

Pastrana en FARC-leider Manuel Marulanda, en vredesbesprekingen die dan weer strandden, dan weer werden hervat. Zelfs in de meest gewelddadige tijden bleef dit frame bestaan.

2016 is het jaar waarin, na vier jaar onderhandelen, de vredesakkoorden werden getekend. De FARC, maar vooral de regering bij monde van president Santos doen geregeld uitspraken als: “de vrede zoekt Colombia” (6-6-2016, El Mundo),²⁴ “de oorlog in Colombia is geëindigd” (22-9-2016, El Mundo)²⁵, en “welke Colombiaan met ‘vingers van voren’ wil er nou niet dat de FARC verdwijnt?” (11-6-2016, El Espectador).²⁶ Het belangrijke verschil is dat het huidige veronderstelde vredesframe claimt dat de vrede gerealiseerd is. ‘Het is vrede’ tegenover ‘hopelijk wordt het vrede’.

De communicatoren van dit veronderstelde vredesframe, werpen ook folk devils op om hun boodschap kracht bij te zetten. Dat is goed te zien bij de retorische vraag die president Santos geregeld stelt. ‘Wie is er nou tegen vrede?’. Niemand; is het logische antwoord. Dus, in de redenering van Santos’ boodschap, is het logisch om voor de vredesakkoorden te zijn en hier ook voor te stemmen bij het referendum. Toch wordt deze vraag opgeworpen. Er zijn actoren tegen de akkoorden en, in de redenering van Santos, dus ook tegen de vrede. In eerste instantie is dat oud-president Álvaro Uribe, fervent tegenstander van de akkoorden en volgens de impliciete boodschap, dus ook van de vrede. Dit maakt Uribe een folk devil. Het problematische van deze boodschap is, als je die lijn doortrekt, dat iedereen die tegen de akkoorden en dus tegen de vrede is, een folk devil wordt. Aangezien het in oktober 2016 gehouden referendum met een nipte meerderheid werd afgewezen betekent het, dat ruim de helft van de stemgerechtigde bevolking een folk devil is. In de communicatie van deze boodschap is dit dus een reëel probleem.

²⁴ “La paz busca a Colombia.” (6-6-2016, El Mundo)

²⁵ “La guerra en Colombia ha terminado.”(22-9-2016, El Mundo)

²⁶ “¿Qué colombiano con dos dedos de frente no quiere que las Farc desaparezcan?” (11-6-2016, El Espectador)

Conclusies

De hoofdvraag zoals geformuleerd in de inleiding luidde: Hoe wordt de FARC geframed in Colombiaanse media in 2016? De conclusie geeft een antwoord op deze vraag.

Zoals in de resultatensectie besproken, werden er drie frames gevonden.

- Het politieke-partijframe,
- het guerrillaframe en
- het drugshandelframe.

Het *politieke-partijframe* en het *guerrillaframe* staan zoals gezegd lijnrecht tegenover elkaar. Het eerste draagt bij aan de constructie van een beeld van de FARC als nieuwe politieke partij. De FARC is niet langer een gewapende illegale groep die door de jungle loopt om mensen te ontvoeren en aanslagen te plegen, maar het is een reguliere politieke partij (in wording). Dit frame werd in eerdere studies niet aangetroffen. Weliswaar onderscheidde Penagos Carreño een politiek frame. Hij stelde de FARC niet voor als een politieke partij, maar als de gewapende tak van de communistische partij in Colombia. Die link zit niet in het huidige frame. Ook het gewapende aspect uit het politieke frame van Penagos Carreño is in 2016 verdwenen.

Onderhandelingsproces

Een voor de hand liggende reden voor het vinden van dit nieuwe frame is uiteraard het proces van onderhandelen, met als gevolg de vredesakkoorden. Gedurende de periode waaruit het corpus is samengesteld, speelde dit een grote rol. Dankzij deze akkoorden is niet alleen de FARC zelf sponsor van dit frame, maar is ook de regering sponsor van het politieke-partijframe.

Het guerrillaframe vormt, zoals in de resultaten al opgemerkt is, een counterframe van het politieke-partijframe. De sponsors van dit frame zijn uitermate cynisch over de pogingen van de regering en de FARC om de FARC als een politieke partij neer te zetten. Volgens hen is de FARC alles wat een politieke partij niet is en kan daar ook geen verandering in komen. Dit frame is wordt al vele jaren gevonden in de literatuur en wordt nu dus veelal gebruikt door de politieke oppositie in Colombia. Wederom belangrijk om op te merken is, dat er hier een verschil bestaat met een ander veel gevonden frame in voorgaande onderzoeken; dat van een boerenguerrilla. In het boerenguerrillaframe wordt de strijd van de FARC als rechtvaardig voorgesteld. Het zijn landloze boeren die voor een beter leven strijden. In het huidige guerrillaframe is daar geen sprake van en wordt de FARC voorgesteld als een malafide en criminele organisatie. Het boerenguerrillaframe werd in dit onderzoek niet gevonden.

Folk devils

Het guerrillaframe lijkt sterk op het frame dat door Penagos Carreño de interne vijand wordt genoemd. De FARC wordt in beide frames als een louter malafide organisatie voorgesteld, waar het moreel verwerpelijk is om überhaupt mee te onderhandelen. Er is geen enkele rechtvaardiging voor de daden van de FARC te bedenken.

Dit guerrillaframe heeft duidelijke raakvlakken met de theorie van folk devils. In dit geval wordt de FARC neergezet als bedreigend voor de maatschappij. Door de drugshandel, ontvoeringen en aanslagen hebben zij een ontwrichtende functie in de Colombiaanse maatschappij. Ze bedreigen het leven van gewone burgers en moeten daarom gestraft worden. In het geval van de FARC door het staken van de onderhandelingen en hervatten van bombardementen. De FARC moet de oorlog worden verklaard. Binnen dit frame kan ook president Santos worden gezien als een folk devil. Hij is degene die het ultieme kwaad, de FARC, legitimeert en daarmee het land in een verdere afgrond stort.

Geen boerenguerrilla vs. drugsorganisatie

Vervolgens is ook het frame van de drugshandel vertegenwoordigd in het corpus. Dit frame kan, zoals Penagos Carreño opmerkte, een oorzaak zijn voor het verdwijnen van het boerenguerrillaframe. Journalisten hebben in hun berichtgeving steeds minder de nadruk gelegd op een strijd voor rechtvaardigheid, maar op de drugshandel, zei het om de guerrilla te financieren of als een doel op zich. Opmerkelijk is dat de top van de FARC de drugshandel altijd publiekelijk ontkend heeft. De organisatie vormt dus ook geen sponsor van dit frame. Gedurende de onderzochte periode, waarin de vredesonderhandelingen vaak centraal stonden, spraken de FARC-top en de regering vaak met één mond. Het is opmerkelijk dat de regering in deze periode zich niet uitgelaten heeft over de drugsactiviteiten van de FARC en dus ook geen framesponsor van het drugshandelframe is.

Zoals reeds opgemerkt is het boerenguerrillaframe dus niet gevonden. Dat brengt ons bij een van de opmerkelijkste conclusies van dit onderzoek. De tegenstelling boerenguerrilla/drugsorganisatie, zoals in de literatuur naar voren kwam, was dus niet aanwezig in dit corpus. Dit is opmerkelijk omdat dit een klassiek frame van de FARC is. Een reden hiervoor kan zijn dat de FARC, die belang had bij het boerenguerrillaframe, omdat het een frame is dat hun activiteiten legitimeert, de bakens heeft verzet. In de onderzochte periode heeft de organisatie vol ingezet op het worden van een politieke partij en het promoten daarvan. Een voorwaarde voor het vormen van een politieke partij is het volledig ontwapenen van de organisatie. De eigen organisatie blijven neerzetten als een (boeren)guerrilla zou dus conflicteren met het politieke-partijframe.

Ook kan het zijn dat het frame van een boerenguerrilla aan romantiek heeft ingeboet en daarom minder wordt gebruikt. Het idee van arme boeren zonder land, die samen de wapens oppakken om te strijden voor een rechtvaardiger samenleving, wordt simpelweg door steeds minder mensen gedeeld.

De jarenlange aanslagen en ontvoeringen, waarvan ook velen buiten de Colombiaanse staat de dupe werden, hebben het frame van de boerenguerrilla dan onbruikbaar gemaakt.

In de literatuur (Nagar, 2010) was het terroristische frame ook een relevant frame. Nagar vond een toename van het terroristische frame met betrekking tot de FARC na 11 september 2001. Dit onderzoek was echter uitgevoerd op een Noord-Amerikaans tekstcorpus en werd in het huidige onderzoek niet aangetroffen. De elf keren dat het woord 'terror' (Spaans: terreur. Ook terrorista(s)/terrorismo werden met deze zoekterm gevonden) in het huidige corpus voorkwam, was dat steeds in relatie tot het al dan niet schrappen van de FARC van de lijst met terroristische organisatie, of het plaatsen van de FARC op die lijst in 1997. Dit is opmerkelijk. Het zou een instrument kunnen zijn van de sponsors van het guerrilla- en drugshandelframe, maar ze gebruiken dit niet.

In de theorie werd een vergelijking gemaakt tussen de FARC in Colombia en de ETA in Spanje. De organisaties lijken veel op elkaar. Ze hebben decennialang een interne gewapende strijd gevoerd en hebben hun criminele activiteiten inmiddels (grotendeels)gestaakt. De Colombiaanse media berichten diverser over de FARC dan de Spaanse media doen over de ETA. Beide organisaties hebben een vergelijkbare rol gespeeld in de recente geschiedenis van hun land. Volgens Velte (2016) framen Spaanse media de ETA zonder uitzondering als het te elimineren object, dat door strijd verslagen dient te worden waarna de rust zal wederkeren. Dat frame komt deels overeen met het guerrillaframe uit dit huidige onderzoek. Daar wordt immers als oplossing aangedragen om de FARC weer te bestrijden met wapens en bombardementen. Maar zoals gezegd laten de gevonden FARC frames een breder scala zien.

Een van de opmerkelijkste conclusies van dit onderzoek is dus een frame dat niet gevonden is; het boerenguerrillaframe. Dit betekent niet dat de FARC pertinent niet meer actief is als boerenguerrilla. Het kan goed zijn dat er nog verschillende dissidente groepen van boerenkomst rondlopen die zich FARC noemen en met wapens willen vechten voor rechtvaardigheid. Het betekent wel dat in het onderzochte corpus dit frame niet gevonden is. Waarschijnlijk is het politieke-partijframe hier voor in de plaats gekomen. Zoals gezegd werd de FARC niet eerder als politieke partij geframed. Ook dit betekent niet dat de FARC louter een politieke partij is. Niet alle FARC-groepen hebben de wapens ingeleverd en sommige groepen gaan door met de gewapende strijd.

De extreem gewelddadige jaren lijken in Colombia achter de rug te liggen. Dat betekent niet dat er geen interessant mediaonderzoek gedaan kan worden.

Met de ondertekende vredesakkoorden is een politieke FARC formeel geregeld. De FARC mag een politieke partij worden; dat is inmiddels ook gebeurd. Eerst onder de werktitel 'stemmen van vrede' inmiddels heeft de partij zich officieel ingeschreven onder de naam 'Alternatieve Revolutionaire Kracht

van het 'Gemeenschappelijke' (Fuerza Alternativa Revolucionaria del Común, FARC). Als de organisatie erin slaagt om zich succesvol aan te passen aan de politieke realiteit, neemt de kans toe dat de organisatie ook daadwerkelijk als zodanig geframed wordt. Met oog op vervolgonderzoek zal een interessante vraag dan ook zijn of de guerrilla- en drugshandel frames zullen verdwijnen.

Een andere lijn voor vervolgonderzoek kan zich richten op het vredesproces. Ondanks dat president Santos erin geslaagd is de onderhandelingen tot een succesvol eind te brengen, is zijn populariteit enorm gedaald. Deze paradox legt de grote tegenstand bloot van de onderhandelingen en ondertekening van de akkoorden. Ook werden de akkoorden per referendum niet afgewezen door de bevolking. Onderzoek in deze richting kan zich toespitsen op de term 'vrede'. Hoe wordt vrede voorgesteld? Als een utopie of iets dat zich binnen handbereik bevindt? En hoe kan het dat vrede soms juist als niet strevenswaardig wordt gezien?

Bronnen

- Barón Porrás, L.F. (2001). La ilegitimidad frente al sectarismo. Representaciones sobre los conflictos en medios y audiencias de Irlanda del Norte y Colombia. *Signo Y Pensamiento*, 20(38), 46-63.
- Bartlett, F.C. (1932). *Remembering: A Study In Experimental And Social Psychology*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Bateson, G. (1955). *A Theory Of Play And Fantasy*. Ballantine Books, Ney York.
- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe: Free Press.
- Chong, D. & Druckman, J.N. (2007). Framing Theory. Northwestern University, Evanston, Illinois.
- Cohen, S. (2002). *Folk devils and moral panics: The creation of the mods and rockers* (3rd ed.). London [etc.]: Routledge.
- De Vreese, C.H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal*, 13(1), 51-62.
- Entman, Robert M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Gamson, W.A. & Lasch, K.E. (1983). The Political Culture of Social Welfare Policy. 397-415 in: Spiro & Yuchtman-Yaar, *Evaluating The Welfare State*. Academic Press, New York.
- Gamson, W., & Modigliani, A. (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1-37.
- Goffman, E. (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Northeastern University Press, Boston.
- Gusfield, J.R. (1989). Constructing the ownership of social problems: Fun and profit in the welfare state. *Social Problems*, 36(5), 431-441.
- Nagar, N. (2010). Who is Afraid of the T-word? Labeling Terror in the Media Coverage of Political Violence Before and After 9/11. *Studies in Conflict & Terrorism*, 33(6), 533-547.
- Pan, Z. & Kosicki, G.M. (1993). Framing Analysis: An Approach to News Discourse. *Political Communication*, 10, p.55-73.
- Penagos Carreño, J. (2013). El proceso de representaciones sobre las FARC. 1964: Los inicios. *Anagramas: Rumbos Y Sentidos De La Comunicación*, 11(22), 145-162.
- Penagos-Carreño, J. (2015). 1984. Representaciones de las FARC en la prensa: Guerrilla comunista o narcoguerrilla. *Palabra Clave*, 18(1), 12-40.
- Rothenberger, L., Müller, K. & Elmezeny, A. (2016). The discursive construction of terrorist group identity. *Journal Terrorism and Political Violence*, 1-26.
- Sacco, V. F. (1995). Media constructions of crime. *The annals of the American academy of political and social science*, 141-154.
- Scheufele, D.A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103-122.

Semetko, H., & Valkenburg, P. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93-109.

Tankard, J.W. (2001). The Empirical Approach to the Study of Media Framing. 95-106 in: Reese, Gandy & Grant, *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*. Mahwah. Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey/Londen.

Van Gorp, B. (2006). *Framing asiel: Indringers en slachtoffers in de pers*. Leuven, België: Acco

Van Gorp, B., & Van der Goot, M. (2009). Van Frankenstein tot de Goede Moeder: De inzet van frames in de strategische communicatie over duurzaamheid. *Tijdschrift Voor Communicatiewetenschap*, 37(4), 303-14.

Velte, S. (2016). La representación de los presos políticos vascos en la prensa española (2011-2016). *Discurso & Sociedad*, 10(3), 491-544.